כפילא ארבע וחומשא זוזא. לפי מה שפ"ה דחומשא עולה לו בכפילא שמשלם את הכפל ונפטר בכך מן החומש קשה קצת מה בכך אי כפילא ארבע וחומשא זוזא ומיהו בקונטר' פי' דלית ליה כפרה בחומש כיון שאין ניכר ומובלע בתוך הכפל[א] ואי הוה מפרש דחומשו עולה לו בכפילו שמשלם את החומש ועולה לו לכפל[ב] הוה ניחא דהוה פריך שפיר אבל לשון בכפילו לא משמע הכי ובתוספתא נמי גרסי' וחומשו עולה לו ממון כפילו וייב"א מפרש דאלשון בריתא קפריך דמשמע דחומשו עולה בכל כפילו:

אלמא קרן בעין שגנב. תימה אמאי לא דמי כגון דמעיקרא שויא זוזא ולבסוף שויא ד' וכפילא זוזא כעין שגנב דלא כרב וחומשא זוזא כשעת העמדה בדין כדאמר בתבא או שמייה משלם ד'[ג] וי"ל דליכא למימר הכי כלל דמהיכא תיתי דקרן יהא כשעת העמדה בדין וכפל ד' וה' יהי' כעין שגנב דאין לחלק בין כפל ד' וה' לקרן אם לא מכח הפסוק וזה אין לנו שום פסוק ורב נמי דמחלק היינו משום דקרא קדרים ועוד דבלאו הכי דמי שפיר וגוזל לו כפי האמת ובאומדן עניין שהיה המסייע אומר שאין להעמידה:

ואי אמרת שינוי קונה. פירוש כי האי דטלה ועשה אילו[ד] אבל הא פשיטא דשינוי קני כדאמר בסמוך דשינוי קונה לב"ה:

איל בן יומו קרוי איל. מיהו ודאי לענין קרבן אמרינן[ה] דאיל בן שתי שניס מדכתיב במקום אחר כבש בן שנתו (ויקרא יב):

הא מני בית שמאי היא. האי שנוי ליתא לרבא דאית ליה בריש הגוזל קמא (לקמן דף לד.) דוקא לגבוה אסרי ב"ש משום דאמאים וא"ת היכי מדמה ליה דמה ענין אתנן אצל שינוי וי"ל דקסבר דאי שינוי קונה א"כ לאו הוא להתיר שינוי באתנן דחשיב כאחר ואין זה אומו שבא לידה בתורת אתנן וממאים נמי לא מאים:

הן ולא שינוייהם. תימה דבסמוך נפקא ליה לרבא דשינוי קונה מקרא אחריתא דכתיב אשר גזל כעין שגזל יחזיר ועוד קשה דרב חסדא קאמר[ו] דשינוי אין קונה דדרש אשר גזל מ"מ ובהגוזל קמא (לד:) קאמר רבי יוחנן דבר תורה גזילה המשתנית חוזרת בעיניה מדכתיב והשיב את הגזילה מ"מ וכי פליגי אבית הלל ורא' לר"י דלקמן מיירי בשינוי החוזר לברייתו ואהכי מייתי בריש הגוזל קמא מלתיה דר' יוחנן ורבה דבסמוך סבר דאפי' שינוי החוזר לברייתו נמי קני ולריכי תרי קראי דאי לאו אלא חד קרא הוה מוקמינן ליה בשינוי שאין חוזר והא דמייתי רבה סיוע לדבריו ממתניתין דהגוזל עליה (לקמן ד' נג:) משום דמיירי בשינוי חוזר לברייתו דלמוקי לי' התם בריש פרקין (שם) בעליה משופיה ואמר טווי והיא דלא הספיק ליתן לו עד שלבנו נראה לרבה דאיירי נמי בשינוי החוזר שיכול להעבירו ע"י לפון כדאמר בריש הגוזל (שם) ואע"פ דלר' יוחנן מיירי בשינוי שאינו חוזר ומוקי לה בקלא אילן דלא עבר לה לרבה נראה לו דוחק להעמידה בקלא אילן (דלא עבר) ולהכי מייתי מיניה סייעתא: הס

וחכמים אומרים[יח] בראשו וחמישיתו ממון המשתלם בראש מוסיף חומש ממון שאין משתלם בראש אין מוסיף חומש ר"ש בן יוחאי אומר אין חומש ואשם משתלם במקום שיש כפל קתני מיהת חומשו עולה לו בכפילו דברי רבי יעקב ה"ד אילימא דמעיקרא שויא ד' ולבסוף שויא ארבעה חומשו עולה לו בכפילו כפילא ארבעה וחומשא זוזא אלא לאו דמעיקרא שויא ארבעה ולבסוף שויא זוזא דכפילא זוזא וחומשיה זוזא אלמא קרן כעין שגנב תשלומי כפל ותשלומי ד' וה' כשעת העמדה בדין אמר רבא לעולם דמעיקרא שויא ארבעה והשתא נמי שויא ארבעה ודקא קשיא כפילא ד' וחומשיה זוזא הב"ע כגון שנשבע וחזר ונשבע ארבע פעמים והודה והתורה אמרה וחמישיתו[יט]: התורה ריבתה חמישיות הרבה בקרן אחת אמר מר וחכמים אומרים בראשו וחמישיתו ממון המשתלם בראש מוסיף חומש ממון שאין משתלם בראש אין מוסיף חומש אבל אשם מייתי מאי שנא חומש דלא משלם דכתיב בראשו וחמישיתו אשם נמי לא משלם דהא כתיב בראשו וחמישיתו[2] ואת אשמו אמרי לך רבנן[3] את פסקיה קרא ור"ש בן יוחאי ואת ערביה קרא ורבנן אמרי לך לא ליכתוב רחמנא לא וי"ו ולא את ור"ש בן יוחאי אמר לך את לא סגיא דלא כתב לאפסוקי בין ממון גבוה לממון הדיוט הלכך אתא וי"ו ערביה קרא[3] אמר רבי אילעא[2] גנב טלה ונעשה איל עגל ונעשה שור נעשה שינוי בידו וקנאו טבח ומכר שלו הוא טובח ומכר איתיביה רבי חנינא לר' אילעא[ד] גנב טלה ונעשה איל עגל ונעשה שור משלם תשלומי כפל ותשלומי ארבעה וחמשה כעין שגנב ואי ס"ד קנייה בשינוי אמאי משלם שלו הוא טובח שלו הוא מוכר אמר ליה ואלא מאי שינוי לא קני אמאי משלם כעין שגנב לשלם כי השתא אמר ליה כי השתא היינו טעמא דלא משלם משום דא"ל תורא גנבי ממך דיכרא גנבי ממך א"ל[ז] רחמנא ניצלן מהאי דעתא אמר ליה אדרבה רחמנא ניצלן מדעתא דידך: מתקיף לה רבי זירא וניקנינהו בשינוי השם אמר רבא[ט] שור בן יומו קרוי שור איל בן יומו קרוי איל שור בן יומו קרוי שור דכתיב[3] שור או כשב או עז כי יולד איל בן יומו קרוי איל דכתיב[4] ואילי צאנך לא אכלתי אילים הוא דלא אכל כבשים אכל אלא לאו ש"מ איל בן יומו קרוי איל מ"מ קשיא א"ר ששת הא מני ב"ש היא[י] דאמרי שינוי במקומו[יא] עומדת ולא קני דתניא[יב] נתן לה באתננה[ט] חיטין ועשאן סולת זיתים ועשאן שמן ענבים ועשאן יין תני חדא[יג] אסור ותני חדא[יד] מותר ואמר רב יוסף תני גוריון דמאספורק ב"ש אוסרין ובית הלל מתירין מאי טעמא דבית שמאי דכתיב[5] גם לרבות שינוייהם ובית הלל[טו] הם ולא שינוייהם ובית שמאי ההוא הם

וחל"א ממון המשתלם בראש. שאינו משלם אלא קרן והשיב את אשמו[יא] היינו קרן שהוא אשם וחוטא עליו ובקרא אחרינא כתיב התם ואת אשמו יביא לה' וגו' [ויקרא ה:]: **ושאינו משתלם בראש.** כי הכא דאיכא כפל לא שייך בה דין חומש כלל ואפי' לא שוין חומשא וכפילא פטור ור"ש אשם קאמי לאסופי לפטורא: **כפילא ד' וחומשא זוזא.** וכיון דאינן שוין לא חומש מקרי ולא סליק ליה: **דכפילא זוזא וחומשא זוזא.** דחומש בתר קרנא שיימינן וקרן משלם כעין שגנב נמצא קרן ד' וחומשו מוסיף עליו מבחוץ זוזא וכפילא זוזא וכפל כשעת העמדה בדין והיינו כרב דאי לאו דקרן כעין שגנב לא הוי זוזא חומש ואי כפל כעין שגנב הוי ד' אלא ש"מ כרב: **ורבנן אמרי לך.** אי לערביהו קבעי לא ליכתוב לא וי"ו ולא את: **לאפסוקי בין ממון גבוה.** אשם: **לממון הדיוט.** חומש דלאו אורח אלא לערביהו להדיא: **נעשה שינוי בידו וקנאו.** בשינוי להא מילתא דאם טבח ומכר שלו הוא טובח וכו' ופטור מד' וה' אבל קרן וכפל משלם קרן כי השתא וכפל כעין שגנב או כשעת העמדה בדין: **דעין שגנב.** לקמן [סו.] אומרים לרב מהא דאמר תשלומי כפל ד' וה' כשעת העמדה בדין. ולרבה דאמר [ע"ל] תברה או שמייה משלם ד' [כדהשתא] ליכא לאותוני דיכול לשנויי דהך מתניתא כפל ד' וה' דוקא נקט אבל קרן היכא[יט] דאשכח כי השתא משלם: **פורא גנבי מינך.** בתמיה: **ונקנינהו בשינוי השם.** נהי דשבח דגופיה לא הוי שינוי דממילא קשבח ואזל ומיהו בשמא ודאי איתמי: **מ"מ קשיא.** לר' אילעא: **שינוי במקומו עומד.** אע"ג דאיתמי לא נפיק מרשות בעליס: **פני חדא אסור.** לקרבן:

עד

עגל ונעשה שור נעשה שינוי בידו וקנאו טבח ומכר שלו הוא טובח ומכר איתיביה רבי חנינא לר' אילעא[ד] גנב טלה ונעשה איל עגל ונעשה שור משלם תשלומי כפל ותשלומי ארבעה וחמשה כעין שגנב ואי ס"ד קנייה בשינוי אמאי משלם שלו הוא טובח שלו הוא מוכר אמר ליה ואלא מאי שינוי לא קני אמאי משלם כעין שגנב לשלם כי השתא אמר ליה כי השתא היינו טעמא דלא משלם משום דא"ל תורא גנבי ממך דיכרא גנבי ממך א"ל[ז] רחמנא ניצלן מהאי דעתא אמר ליה אדרבה רחמנא ניצלן מדעתא דידך: מתקיף לה רבי זירא וניקנינהו בשינוי השם אמר רבא[ט] שור בן יומו קרוי שור איל בן יומו קרוי איל שור בן יומו קרוי שור דכתיב[3] שור או כשב או עז כי יולד איל בן יומו קרוי איל דכתיב[4] ואילי צאנך לא אכלתי אילים הוא דלא אכל כבשים אכל אלא לאו ש"מ איל בן יומו קרוי איל מ"מ קשיא א"ר ששת הא מני ב"ש היא[י] דאמרי שינוי במקומו[יא] עומדת ולא קני דתניא[יב] נתן לה באתננה[ט] חיטין ועשאן סולת זיתים ועשאן שמן ענבים ועשאן יין תני חדא[יג] אסור ותני חדא[יד] מותר ואמר רב יוסף תני גוריון דמאספורק ב"ש אוסרין ובית הלל מתירין מאי טעמא דבית שמאי דכתיב[5] גם לרבות שינוייהם ובית הלל[טו] הם ולא שינוייהם ובית שמאי ההוא הם

עין משפט נר מצוה

כד א מיי' פ"ד מהל' גניבה הלכה ה והלכה ו:

כה ב מיי' פ"ז מהל' שבועות הלכה טו וסמ"ע מהל' גזילה הלכה יב והל' יג:

כו ג ד מיי' פ"א מהל' גניבה הל' יג וסמ"ע מהל' גזילה והכיסה הלכה יד טוש"ע סי' שנג:

כז ה מיי' פ"ד מהל' מיסורי מזבח הלכה טו והל' יח סמג לאוין סיו:

הגהות הב"ח

(**ה**) גמ' שינוי במקומו עומד כל"ל:

רבינו חננאל

היכי דאמי, אילימא דמעיקרא [היה שוה ד' והשתא שו]ה ד' האי כפילה ד' וחומשא זוזא, היאך חומשו עולה לו בכפילו. אלא כגון דמעיקרא הוה שוה ארבעה זוזי והשתא שוה זוזא דהוה ליה כפילו זוזא וחומשו זוזא, ושמע' מינה קרן וכדאמרינן. **ודחאה רבא,** והעמידה בשנשבע והודה ארבעה פעמים וחייב על כל שבועה והודאה חומש דכתי' וחמישיתו, התורה רבתה חמישיות הרבה לקרן אחד. אמ' מר **וחכמ' אומ' ושלם אותו בראשו וחמישיתו ממון המשתלם בראש,** בלא כפל עליו, מוסיף חומש. ובמקום שיש כפל אין שם חומש. או הכי אשם נמי לא ישלם דכתי' בראשו וחמישיתו ואת אשמו יביא. ופרקינן, ואת פסקיה קרא, ור' שמע' בן יוחאי אומ' ואו ערביה קרא. אמר ר' **אלעא גנב טלה ונעשה איל, עגל ונעשה שור, נעשה שינוי בידו וקנאו. טבח ומכר, שלו הוא טובח ושלו הוא מוכר.** אותיביה ר' חנינא גנב טלה ונעשה איל, עגל ונעשה שור, משלם כפל וארבע' וחמש' כעין שגנב. ואו סלק' דעתא קנייה, אמאי משלם ד' וה', שלו טבח ושלו מכר וכולי'. **ואקשינן** עליה, ונקניה בשינוי השם דמעיקרא עגל והשתא שור. ופרקינן, שור בן יומו קרוי שור שנ' (ויקרא כב, כז) שור או כשב או עז כי יולד. ואוקימנה לבית שמאי דסבר (לקמן סח, א) שינוי במקומו עומד. ואמרי' בפרק הגוזל (לקמן צג, ב) אמ' אביי ד' שמע' ובית שמאי ור' עקיבה ור' אלעזר ור' ישמע' סבירא להו שינוי במקומו עומד. והיא שיטה (עי' לעיל לא, א) דתניא (תמורה ל, ב) נתן לה חטים באתננה ועשאתן סולת, זתים ועשאתן שמן, ענבים ועשאתן יין, תני אסור ותניא אידך מותר. ואמרינן בית שמאי אוסרין מאי טעמא דכתי' (דברים כג, יט) גם, וקימא לן (לקמן פה, א) אתין גמין ריבויין, גם לרבות שינוייהן. ובית הילל מתירין דכתי' שניהם, הם ולא שינוייהם

מסורת הש"ס

(**א**) לקמן קח., **ב**) [מגילה כ: ע"ז נב.], **ג**) לקמן לו:, **ד**) [שבת פד: כתובות מה:], **ה**) [לקמן סח.], **ו**) לקמן נג: תמורה ל:, **ז**) [בכמ"י וכיא הלל אמר קרא שניהם ולא], **ח**) [במדבר ה], **ט**) ל"ל לאשמם. רש"ל, **י**) [פרה פ"ז מ"ג], **כ**) [לקמן סז. ע"ש],

תורה אור השלם

1. אוֹ מִכֹּל אֲשֶׁר יִשָּׁבַע עָלָיו לַשָּׁקֶר וְשִׁלַּם אֹתוֹ בְּרֹאשׁוֹ וַחֲמִשָּׁתָיו יֹסִף עָלָיו לַאֲשֶׁר הוּא לוֹ יִתְּנֶנּוּ בְּיוֹם אַשְׁמָתוֹ:

ויקרא ה כד.

ולרש"י הוא במדבר ה פסוק ז ועי' רש"ש.

2. וְאֵת אַשְׁמוֹ יָבִיא לַיְיָ אֵיל תָּמִים מִן הַצֹּאן בְּעֶרְכְּךָ לָאָשָׁם אֶל הַכֹּהֵן: ויקרא ה כה

3. שׁוֹר אוֹ כֶשֶׂב אוֹ עֵז כִּי יִוָּלֵד וְהָיָה שִׁבְעַת יָמִים תַּחַת אִמּוֹ וּמִיּוֹם הַשְּׁמִינִי וָהָלְאָה יֵרָצֶה לְקָרְבַּן אִשֶּׁה לַיְיָ: ויקרא כב כז

4. זֶה עֶשְׂרִים שָׁנָה אָנֹכִי עִמָּךְ רְחֵלֶיךָ וְעִזֶּיךָ לֹא שִׁכֵּלוּ וְאֵילֵי צֹאנְךָ לֹא אָכָלְתִּי:

בראשית לא לח

5. לֹא תָבִיא אֶתְנַן זוֹנָה וּמְחִיר כֶּלֶב בֵּית יְיָ אֱלֹהֶיךָ לְכָל נֶדֶר כִּי תוֹעֲבַת יְיָ אֱלֹהֶיךָ גַּם שְׁנֵיהֶם: דברים כג יט

גליון הש"ס

גמ' שור בן יומו קרוי שור. עי' מגמות לא ע"ב ותוס' סס ד"ס מ"ל: שם חיטין ועשאן סולת. עיין בספר ילקוט לרא"מ סי' ר"ז:

מוסף רש"י

נעשה שינוי בידו וקנאו. לקח, דאם טבח ומכר שלו הוא טובח ושלו הוא מוכר, ואין משלם אלא כפל (לקמן צו:). **רחמנא ניצלן מהאי דעתא.** דיסד ממנו טעמו של דבר מפני שאילו בהכנת הלב (כתובות מה:). **אלא לאו** ש"מ איל בן יומו קרוי איל. אשם לא כן מה שמתו, אינם לא אכל אלא כבשים אכל, אם כן גזלן הוא (בראשית לא לח). **שינוי במקומו עומד.** אינו זז מרשות בעליס הראשונים ואפילו נשתנה (לקמן צג:). **תני חדא אסור.** למזבח (לקמן צג:). **דמאספורק.** שם מקום (לקמן צד:).

מוסף תוס'

א. ואפילו אם יאמר לו תילך החומש ואשלם עליו כדי הכפל אינו נראה שמפני החומש נתן לו. הלא"ש בשיטמ"ק. ב. כלומר אם יגיע חומשו לשיעור כפילו יעלה לו במקום כפילו ולא ישלם לו כפל. רא"ש. ג. הקשה מהרא"ל הא לא איירי בטבחו, ויש לומר דהתוספות רצו לומר טעמא דתברה או שתייה, דהתם הוי טעמא דברשות בעלים הוקר, והכא איירי שהוא בעין א"כ מחזיר כדהשתא. ר"א מגרמשא בשיטמ"ק ועי' מהדו"כ. ד. כיון דמכילא הוא. ר"פ.

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ה. וגשל, © כל הזכויות שמורות

עד לאן לא פליגי. ר׳ אילעא ור׳ חנינא: **אבל לענין שלומי.** כגון כפל לר׳ אילעא וד׳ וה׳ לר׳ חנינא א״ל ביוקרא וחולא בלא שיעור דכולי עלמא כדמעיקרא משלם דקתני כעין שגנב: **לימא פיטוי פיטבא דרב.** דאמר לעיל [סה.] כשעת העמדה בדין כשהוזקה דהתם אפי׳ קרן מחייב ליה רב כי השתא דהא כרבה ס״ל דאמר [סס] תברה לו שתייה משלם ד׳: **טולאים כדמעיקרא.** כלומר בא לשלם טולאים כדמעיקרא שגי דטלה שגנב וטולה משלם: **שיעוי קונה.** היכא דשני להו בידים פשיטא ליה דמלאורייתא ולאי קנה וכי מהדר לא בעי לאהדריהו בעייהו אלא דמיס משלם כגון למר ועשאו בגדים דהא כתיבא בהדיא ותנינא כו׳ אבל יאוש מספקא ליה דאמור רבנן קני אי לאורייתא אי לרבנן: **לא הספיק ליתנו לו.** לראשית הגז לכהן: **עד שצבעו פטור.** מראשית הגז דקנייה בשיעוי ואפילו דמיס לא משלם דאין כהן יכול להזמינו בדין דיכול לומר לאחר אתנו אבל קודם שצבעו [מי שחטפו זכה בו: **יאוש.** שנתייאשו הבעלים אמור רבנן דנקני וליו אם משלם דמיו: **מוצא אבידה לאו כיון דמייאש לא מרה מקמי דפיקי לידיה קני לה.** אם נתייאשו בעלים קודם שמצאה זה קנה דתניא באלו מציאות (ב״מ דף כב:) מנין לאבידה ששטפה נהר הואיל ונתייאשו הבעלים שהיא מותרת ת״ל(ה) אשר תאבד ממנו שתאבוד ממנו ומצויה לשאר בני אדם יצתה זו אלמא קני והכא בגזילה דאתי לידיה מקמי יאוש והדר אייאוש סגי ליה בדמיס: **משום תקנת השבים.** שלא יהא צריך לחזור ולטרוח אחר הגזילה עצמה: **אינו קונה.** והיא עצמה ישלם: אומר

הם ולא ולדותיהם. משמע הכא דטפי מסתבר לאסור חטין (ע״ז דף מז. ושם ד״ה הכא) משמע מיפכא גבי יש שיעוי לעבד או לא דבעי למימר דמשתחוה לחטין קמחן מותר למנחות ואע״ג דאמרינן בשיברו ולבסוף נרבעו דברי הכל אסורים דהתם מעיקרא בהמה והשתא בהמה (ו) ובכא הוא דאתיה בתפיה הכא מעיקרא חטין והשתא קמח[ב] ואין לומר דהא דשרינן ולד אתנן היינו בנותן לה ואח״כ שיברה דהא משמע בפ׳ כל האסורין (תמורה דף ל: ושם ד״ה דיומא) דדומיא דולד (ג) הנרבעת שרינן ולד אתנן וי״ל דהתם[ג] ואלו יש להמיר יותר חטין שנשתנה שנעשה סולת מולד נרבעת דהיא וולדה נרבעו (ד) ובכא בעלמא דאתיה בתפיה[ד] אבל גבי אתנן עיקר דעתה[ה] משום קמח[ו] וגבי בהמה עיקר דעתה אפרה ולא אולד[ז]:

הם ולא ולדותיהם הוא דאתא ובית הלל תרתי שמעית מינה הם ולא שינויהם [א]הם ולא ולדותיהם א] ובית הלל הכתיב גם גם לבית הלל קשיא עד כאן לא פליגי אלא דמר סבר שינוי קונה ומ״ם אין שינוי קונה אבל לענין שלומי כ״ע כדמעיקרא משלם דקתני משלם תשלומי כפל ותשלומי ארבעה וחמשה כעין שגנב לימא תיהוי תיובתא דרב דאמר רב קרן כעין שגנב משלם תשלומי כפל ותשלומי ד׳ וה׳ כשעת העמדה בדין אמר רבא טלאים כדמעיקרא דמים כשל עכשיו אמר רבה [ב]שינוי קונה כתיבא ותנינא כתיבא [ו]והשיב את הגזלה אשר גזל [ח]מה ת״ל אשר גזל אם כעין שגזל יחזיר ואם לאו דמים בעלמא בעי שלומי תנינא [ט]הגזול עצים ועשאן כלים צמר ועשאן בגדים משלם כשעת הגזילה א״נ לא [י]הספיק ליתנו לו עד שצבעו פטור אלמא שינוי קונה יאוש אמרי רבנן דניקני מיהו לא ידענן אי דאורייתא אי דרבנן אי דאורייתא מידי דהוה אמוצא אבידה מוצא אבידה לאו כיון דמייאש מרה מינה מקמי דתיתי לידיה קני ליה האי נמי כיון דמייאש מרה קני ליה אלמא קני או דלמא לא דמיא לאבידה אבידה הוא דכי אתאי לידיה בהתירא אתיא לידיה אבל האי כיון דבאיסורא אתאי לידיה מדרבנן הוא דאמור רבנן ניקני מפני תקנת השבים ורב יוסף אמר [י]יאוש אינו קונה ואפילו מדרבנן: איתיביה רב יוסף לרבה [כ]גזל חמץ ועבר עליו הפסח אומר

ואע״פ שעל שעת עבירה בא[א] ד׳ וה׳ מ״מ כמו כן שעת גניבה גרמה לו שאם אין גניבה אין עבירה ומכירה אבל דמים שכל עיקרם תלויים בשומת ב״ד וגם אין מזכרין בספוק סברא הוא דמוקמינן בהו אחייה לקרן דוקא כעין שגנב ולא ד׳ וה׳ אלא כשעת העמדה בדין שב״ד שמין אותה באותה שעה ור״ת מפרש דאין חילוק בין טלאים ליוקרא וחולא[ב] וה״פ טלאים שדבר בהן הברייתא דהיינו טלה ועשה אילו שנשתנו למעלותא כדמעיקרא וה״ה ביוקרא וחולא דמעיקרא שוין וזוזא ולבסוף ארבעה דהיינו כדמעיקרא דלהתמיר על ד׳ וה׳ לא אמר רב דמיס פי׳ דמיס דאייתי בהו רב כגון דמעיקרא שוים ארבעה ולבסוף שוים זוזא דנשתנו לגריעותא בהשתא קאמר רב כשל עכשיו

וה״ה בטלאים כגון שמינה והכחישה דהוי כשל עכשיו והא דאמר לעיל שמינה והכחישה כעין שגנב ל״ל דוקא בהכחישה בידים:

לא הספיק ליתנו עד שצבעו פטור. אפי׳ כשגזז שיעור חמשה רחילות יחד שחל עליו חיוב ראשית הגז פטור כשצבעו כדאשכחן בריש הגחל קמא (לקמן דף לד. ושם) גבי פיאה דמצותה בקמה וכשנשתנית למ״ד שיעוי קונה פטור וא״ת הא דמייתי התם גזז ראשון(ד) ונצבעו פטור מאי אריא ראשון אפי׳ אבל יחד נמי וי״ל דהתם אפי׳ נצבע מקצת שהיא מקצת אפי׳ מה שלא נצבע שלם חל עליו חיוב ראשית הגז כיון שאין מצטרף[ג] אבל הכא שגזז כשיעור תחילה ונתחייב לכהן דוקא נצבעו כולו פטור אבל הניח מקצת מה שהניח חייב אע״פ שאין בו שיעור שכבר נתחייב:

עד שצבעו. אין לפרש שצבע חלקו של כהן מה שהפרים לו מן הגיזה דלא שייכא ביה הפרשה כמו גבי תרומה דהפרשה שייכא ביה ו[ואבל] הפרשת ראשית הגז אין כלום מה שמפרש לגד אחד וכאילו לא הפרישו: **מוצא** אבידה לאו כיון דאייאש מרה **מינה כו׳.** [ד]אור״י דנפקא לן דיאוש קונה באבידה מהא דאמר באלו מציאות (ב״מ דף כ. ושם) (ה) מה שמלה מיוחדת שיש לה סימנין ויש לה תובעים פי׳ ע״י שיש לה סימנין יש לה תובעים שאין הבעלים מתייאשין כיון שיש בהם סימן[ו] ולא כמו שפ״ה שם שיש לה תובעין שאינה של הפקר דשמלה דבר הנעשה בידי אדם הוא דהא ל״ל קרא להכי פשיטא דשל הפקר פטור דלמי ישיב וקשה לר״ת למ״ד סימנין לאו דאורייתא מ״כ כיון בדבר שיש בו סימן אין בדבר שאין בו סימן אין מחזיר נבעלים אלא ע״י עדים ואי מתייאש מדבר שאין בו סימן כך מתייאש מדבר שיש בו סימן דזה וזה אין מחזיר לבעלים אלא ע״י עדים וא״כ לא יחזיר אבידה לעולם ותירץ דאע״ג דסימן לאו דאורייתא ואין מחזיר כ״א בעדים מ״מ אין מתייאש מדבר שיש בו סימן שסומל לבני אדם דאיתם טלית שלי שאבדתי שהיה בו כך וכך סימנין[ז] אבל כשאין בה סימנין מתייאש שאין יודע מה לשאול ואין סבור למצוא עדים לעולם[ח] ואת״ת א״כ מה דוחק לשנויי התם למ״ד סימנין לאו דאורייתא סימנין כדי נסבא הא איכא למימר דלא נקט סימן אלא לומר דע״י כך יש לה תובעין וי״ל דאי לאו דסימנין דאורייתא לא היה לו כלל להזכירם ולא הוה ליה למימר טפי אלא מה שמלה מיוחדת שיש לה תובעים וממילא ידעינן דמשום סימנים הוא:

הכא נמי כיון דמייאש כו׳. אע״פ שאין יאוש מועיל באבידה בתר דאתי לידיה כדקאמר לאו כיון דמייאש מרה מינה מקמי דאתי לידיה קני ליה וכדאמר באלו מציאות (ב״מ דף כח.): בהדיא מ״מ בעי למילף שפיר דיאוש קני בגזל[ח] בתר דאתי לידיה[ט] דבמציאה נמי[כ] נהי שלא היה קונה לענין זה שלא יצטרך להשיב ולהפטר לגמרי הואיל וכבר נתחייב בהשבה מ״מ היה קונה לענין זה שלא יתחייב לשלם כי אם דמים כמו לגבי גזל:

כיון דבאיסורא אתי לידיה. מכאן משמע שיאוש (ו) אין כהפקר גמור דא״כ אפי׳ בתר דאתא לידיה באיסורא יוכל לקנות מן ההפקר והא דאמר בהשולח (גיטין דף לט:) (ז) נתייאשתי מפלוני עבדי דלא בעי גט שחרור אי אמרי׳ ההפקיר עבדו יצא לחירות ואין צריך גט שחרור לא משום דכי מתייאש הכי הוא מפקירו דאי יאוש הוי הפקר א״כ אפי׳ אתא לידיה באיסורא כיון שמפקיר זכה בהן אלא התם היינו טעמא דכי היכי דבהפקר אין צריך גט שחרור לפי שאין רשות לרבו עליו ה״נ כשנתייאש אין לרבו רשות עליו:

אלימא

עין משפט נר מצוה

כא א מיי׳ פ״ד מהל׳ איסורי מזבח הלכה יד סמג (לאוין שטו):

כב ב מיי׳ פ״א מהל׳ גניבה הלכה יב ופ״ב מהל׳ גזילה הלכה ו סמג עשין עח טוש״ע ח״מ סי׳ שנג סעיף ו וסי׳ שסז סעיף ו וסי׳ ה וסי׳ שסח סעיף ד. ל ג מיי׳ פ״א מהל׳ גניבה הלכה יב ופ״ב מהל׳ גזילה הלכה ו סמג עשין עח טוש״ע ח״מ סי׳ שנג סעיף ב וסי׳ שסח סעיף ו [ב] ועיין בטור וכב״י רים סי׳ שנג:

תורה אור השלם

I. וְהָיָה כִּי יֶחֱטָא וְאָשַׁם וְהֵשִׁיב אֶת הַגְּזֵלָה אֲשֶׁר גָּזָל אוֹ אֶת הָעֹשֶׁק אֲשֶׁר עָשָׁק אוֹ אֶת הַפִּקֻּדוֹן אֲשֶׁר הָפְקַד אִתּוֹ אוֹ אֶת הָאֲבֵדָה אֲשֶׁר מָצָא:

ויקרא ה כג

רבינו חננאל

הם ולא ולדותיהן. ואקשינן ולבית הילל הא כתיב גם לרבות, ועלתה בקושיא. גורין, שם חכם. דמאיסטרין, מקום פלוני. **הא** מתניתא דמותיב ר׳ חנינה מינה דקתאני משלם תשלומי כפל ותשלומי ארבע׳ וחמש׳ כעין שגנב טלה ועגל, לימא תיהוי תיובתא לרב דאמ׳ קרן כעין שגנב תשלומי ארבע׳ וחמש׳ כשעת העמדה בדין. ופריק רבה טלאים כשל מיעיקרא דמים כשל מעכשיו. פיר׳ אמ׳ רב׳ אפילו רב מודה בגונב טלה ונעשה איל דכי משלם כשל מעיקרא משלם, כי קאמ׳ רב בשור או איל ונשתנה בדמים כגון שהוסיף ופחת בדמים. ועלה אמ׳ רב קרן כעין שגנב דקימא לן (לקמן צג, ב) כל הגזלנין משלמין כשעת הגזלה אבל תשלומי כפל ותשלומי ד׳ וה׳ כשעת העמדה בדין, דההיא שעתא קא מיתחייב בהו. **כתב רבנו האיי** גאון זצ״ל פריק רבה טלאים כדמעיקרא דמים כשל עכשיו, כיון דבעי לשלומי קרן וכפל כד משלם קרן כדהוה שויא ד׳ והשתא שויא זוזא. והוה איכא ברבנן בי רב אישי דגרסי הכי אמ׳ רבה טלאים כשנגנבו, בדמים כשל עכשיו. אמ׳ **רבה שינוי קונה, כתיבה ותנינה. כתיבה, והשיב את הגזלה אשר גזל** (ויקרא ה, כג) **אם היא כעין שגזל חזרת בעיניה ואם לאו דמים בעי לשלומי. תנינה, הגזול** (לקמן צג, ב) **עצים ועשאן כלים, משלם כשעת הגזילה. אלמנא שינוי קונה. יאוש, אמרי רבנן דניקני מיהו] לא ידענא אי מדאורייתא מידי דהוה אמוצא אבידה אחר ...** (ו) הנגזל אם נתיאש ממנה קנאה הגזלן, או דילמא לא דמי גזלה לאבידה דאבידה בהתירא אתאי לידיה] אבל גזילה דבאיסורא אתאי לידיה רבנן אקילו עליה משום תקנת השבים או מפני הטב[אה]. ורב יוסף אמ׳ יאוש כדי לא קאני כגון גזילה וכיוצא בה ואפילו מדרבנן. **וקימא לן** בהא כרב יוסף. **ואותיב רב יוסף לרבה.**

(ו) תוס׳ ד״ה סס כו׳ ודשא הוא כו׳ כל״ל: (ב) **בא״ד** דנרבעת כו׳ דאתנן כו׳ כל״ל: (ג) שם ודשא בעלמא הוא לתמיהה כל״ל: (ד) ד״ה לא כו׳. לקמן ראשון וכבנו כל״ל: (ה) ד״ה מולא כו׳ לתמר בגלו מציאות כו׳. וע״ש דבירושלמי נפקא לן יאוש מתמר מאבד ממנו: (ו) ד״ה כיון כו׳ אינו כהפקר גמור כל״ל:

גליון הש״ס

רש״י ד״ה עד שצבעו וכו׳ מי שחטפו וכה בו. עיין תוס׳ ב״מ דף ו ע״א ד״ה והא הכא:

הגהות מהר״ב רנשבורג

א) גמ׳ וב״ה הכמיה גם גם לב״ה קשיא. הא דלא קאמר דתמיה לאתנן אסרה תורה ופפ׳ בא על אמו כדלקמן דף ע ע״ב מתרץ בש״ס מהכ״ה בר כרוך הקנים ס״ם מ׳ דף ו ע״ב דלהא לא מיצטריך דנפקא לן מנ״ש תועבה תועבה מערית ע״ל ועיין לקמן דף ע ע״ב תוס׳ ד״ה אתנן וכו׳ וגם בב״מ דף לח ע״א תוס׳ ד״ה אתנן:

מוסף רש״י

הגזול עצים כו׳ משלם כשעת הגזילה. דמי עצים ומה ואין מייב לאחזיר לו כלים, דקני בשיעוי (לקמן צג: וכעי״ז תמורה ו.). **לא הספיק ליתנו לו עד שצבעו.** ישראל זה, **פטור.** דקנייה בשיעוי, דהוה ליה כמזיק ממנות כסוהה לו שלבלן (חולין קלה.) ודמים נמי לא משלם דלאו גזל גמור הוא, דלא מטא לידיה (לקמן צג:).

מוסף תוס׳

א. דבית שמאי מוקמי גם לרבות שינוייהם ומתירין ולדותיהם. תוס׳ ע״ז דף מז ע״ב ד״ה הכא. **ב.** אלמא שרינן טפי בשינוי מבגולד. תוס׳ תמורה ל ע״ב ד״ה דיומא. **ג.** גבי עבודת כוכבים. תוס׳ תמורה שם. **ד.** [ו]כדמפרש (הכא) [בתמורה שם] דניחא ליה בנפחיה ודעתו להשתחות לכל הנפח, אבל משתחוה לקמה אין דעתו להשתחוות אלא למה שהוא רואה דהיינו את החיטין. תוס׳ תמורה שם. **ה.** דזונה כשמקבלת חיטין. ר״פ. **ו.** דלכך הן עומדין. רציו יפעיה בשיעמ״ק. **ז.** פתוס׳ ע״ז שם: [ד]וגבי אתנן טעמא דבית שמאי משום דלא ניחא ליה בנפחיה ולא עשה הולד אתנן אבל עבודת כוכבים ניחא ליה בנפחיה. **ח.** בין ישלם דמים ובין ישלם טלאים. ר״פ. **ט.** שאין כאן שינוי הגוף אלא שהוקיר בדמים כו׳, [ו]אין לו שום טענה לומר מה שגנבתי ממך אשלם לך, שהרי איל גנב ואם הוקיר ברשות הבעלים הוקיר. תוס׳ ר״ש. **י.** פירוש שוין לגופו של שור שגנב שנזכר בפסוק. ר״פ. **יא.** חיוב. ר״פ. **יב.** דאידי ואידי אזלינן בתר מעיקרא אי בתר השתא לחקל עליו בתשלומי דר״ח. תלמידי הר״פ דהתם לאו משום יאוש, דאפילו עומד וצווח שלא נתייאש אפ״ה גזה״כ היא דשל מוצא היא. ר״פ. דנעשה כצווח על ביתו שנפל, אלא. הרא״ש בשטמ״ק. **טו.** לאפוקי דבר שאין בו סימן דמייאש מאריה מיניה ולא יתבענו, דלא מיחייב להחזיר, אלמא קני [יאוש]. ר״פ. **טז.** וגם המוצא לא יוציא השמלה להראותה לכל אדם אלא לבכך מ״מ דומה שהיא שלו ומראה אותה לעדים. תוס׳ ב״מ כז ע״ב ד״ה מה. **יז.** בחיוהו הר״ן ב״מ כז ע״ב: דנהי דכשאין בה סימן אין הבעלים סומכין שימצאו עדים עליה ומייאשי, התם היינו טעמא לפי שאין הבעלים יכולין לחזור אחר עדים לומר כזה ראיתם בתוך שלי בואו והעידו עליה, אבל כל שיש בה סימן בעלים לא מייאשי מימר אמרי אחזור אחר עדים ואצייר להם כלי שאבדתי בסימנין ויעידו עליו בטביעות עינן. **יח.** גם. ר״פ. **יט.** לענין שלא ישלם רק דמים. ר״פ. **כ.** בתר דאתא לידיה, כי מייאש. ר״פ.

הם ולא ולדותיהם הוא דאתא ובית הלל תרתי שמעית מינה הם ולא שינויהם [א]הם ולא ולדותיהם א] ובית הלל הכתיב גם גם לבית הלל קשיא עד כאן לא פליגי אלא דמר סבר שינוי קונה ומ״ם אין שינוי קונה אבל לענין שלומי כ״ע כדמעיקרא משלם דקתני משלם תשלומי כפל ותשלומי ארבעה וחמשה כעין שגנב לימא תיהוי תיובתא דרב דאמר רב קרן כעין שגנב משלם תשלומי כפל ותשלומי ד׳ וה׳ כשעת העמדה בדין אמר רבא טלאים כדמעיקרא דמים כשל עכשיו אמר רבה [ב]שינוי קונה כתיבא ותנינא כתיבא [ו]והשיב את הגזלה אשר גזל [ח]מה ת״ל אשר גזל אם כעין שגזל יחזיר ואם לאו דמים בעלמא בעי שלומי תנינא [ט]הגזול עצים ועשאן כלים צמר ועשאן בגדים משלם כשעת הגזילה א״נ לא [י]הספיק ליתנו לו עד שצבעו פטור אלמא שינוי קונה יאוש אמרי רבנן דניקני מיהו לא ידענן אי דאורייתא אי דרבנן אי דאורייתא מידי דהוה אמוצא אבידה מוצא אבידה לאו כיון דמייאש מרה מינה מקמי דתיתי לידיה קני ליה האי נמי כיון דמייאש מרה קני ליה אלמא קני או דלמא לא דמיא לאבידה אבידה הוא דכי אתאי לידיה בהתירא אתיא לידיה אבל האי כיון דבאיסורא אתאי לידיה מדרבנן הוא דאמור רבנן ניקני מפני תקנת השבים ורב יוסף אמר [י]יאוש אינו קונה ואפילו מדרבנן: איתיביה רב יוסף לרבה [כ]גזל חמץ ועבר עליו הפסח אומר

מה שהניח חייב אע״פ שאין בו שיעור שכבר נתחייב:

עד שצבעו. אין לפרש שצבע חלקו של כהן מה שהפרים לו מן הגיזה דלא שייכא ביה הפרשה כמו גבי תרומה דהפרשה שייכא ביה ו[ואבל] הפרשת ראשית הגז אין כלום מה שמפרש לגד אחד וכאילו לא הפרישו: **מוצא** אבידה לאו כיון דאייאש מרה **מינה כו׳.** [ד]אור״י דנפקא לן דיאוש קונה באבידה מהא דאמר באלו מציאות (ב״מ דף כ. ושם) (ה) מה שמלה מיוחדת שיש לה סימנין ויש לה תובעים פי׳ ע״י שיש לה סימנין יש לה תובעים שאין הבעלים מתייאשין כיון שיש בהם סימן[ו] ולא כמו שפ״ה שם שיש לה תובעין שאינה של הפקר דשמלה דבר הנעשה בידי אדם הוא דהא ל״ל קרא להכי פשיטא דשל הפקר פטור דלמי ישיב וקשה לר״ת למ״ד סימנין לאו דאורייתא מ״כ כיון בדבר שיש בו סימן אין בדבר שאין בו סימן אין מחזיר לבעלים אלא ע״י עדים ואי מתייאש מדבר שאין בו סימן כך מתייאש מדבר שיש בו סימן דזה וזה אין מחזיר לבעלים אלא ע״י עדים וא״כ לא יחזיר אבידה לעולם ותירץ דאע״ג דסימן לאו דאורייתא ואין מחזיר כ״א בעדים מ״מ אין מתייאש מדבר שיש בו סימן שסומל לבני אדם דאיתם טלית שלי שאבדתי שהיה בו כך וכך סימנין[ז] אבל כשאין בה סימנין מתייאש שאין יודע מה לשאול ואין סבור למצוא עדים לעולם[ח] ואת״ת א״כ מה דוחק לשנויי התם למ״ד סימנין לאו דאורייתא סימנין כדי נסבא הא איכא למימר דלא נקט סימן אלא לומר דע״י כך יש לה תובעין וי״ל דאי לאו דסימנין דאורייתא לא היה לו כלל להזכירם ולא הוה ליה למימר טפי אלא מה שמלה מיוחדת שיש לה תובעים וממילא ידעינן דמשום סימנים הוא:

הכא נמי כיון דמייאש כו׳. אע״פ שאין יאוש מועיל באבידה בתר דאתי לידיה כדקאמר לאו כיון דמייאש מרה מינה מקמי דאתי לידיה קני ליה וכדאמר באלו מציאות (ב״מ דף כח.): בהדיא מ״מ בעי למילף שפיר דיאוש קני בגזל[ח] בתר דאתי לידיה[ט] דבמציאה נמי[כ] נהי שלא היה קונה לענין זה שלא יצטרך להשיב ולהפטר לגמרי הואיל וכבר נתחייב בהשבה מ״מ היה קונה לענין זה שלא יתחייב לשלם כי אם דמים כמו לגבי גזל:

כיון דבאיסורא אתי לידיה. מכאן משמע שיאוש (ו) אין כהפקר גמור דא״כ אפי׳ בתר דאתא לידיה באיסורא יוכל לקנות מן ההפקר והא דאמר בהשולח (גיטין דף לט:) (ז) נתייאשתי מפלוני עבדי דלא בעי גט שחרור אי אמרי׳ ההפקיר עבדו יצא לחירות ואין צריך גט שחרור לא משום דכי מתייאש הכי הוא מפקירו דאי יאוש הוי הפקר א״כ אפי׳ אתא לידיה באיסורא כיון שמפקיר זכה בהן אלא התם היינו טעמא דכי היכי דבהפקר אין צריך גט שחרור לפי שאין רשות לרבו עליו ה״נ כשנתייאש אין לרבו רשות עליו:

אלימא

עין משפט נר מצוה

כא א מיי׳ פ״ד מהל׳ איסורי מזבח הלכה יד סמג (לאוין שטו):

כב ב מיי׳ פ״א מהל׳ גניבה הלכה יב ופ״ב מהל׳ גזילה הלכה ו סמג עשין עח טוש״ע ח״מ סי׳ שנג סעיף ו וסי׳ שסז סעיף ו וסי׳ ה וסי׳ שסח סעיף ד. ל ג מיי׳ פ״א מהל׳ גניבה הלכה יב ופ״ב מהל׳ גזילה הלכה ו סמג עשין עח טוש״ע ח״מ סי׳ שנג סעיף ב וסי׳ שסח סעיף ו [ב] ועיין בטור וכב״י רים סי׳ שנג:

תורה אור השלם

I. וְהָיָה כִּי יֶחֱטָא וְאָשַׁם וְהֵשִׁיב אֶת הַגְּזֵלָה אֲשֶׁר גָּזָל אוֹ אֶת הָעֹשֶׁק אֲשֶׁר עָשָׁק אוֹ אֶת הַפִּקֻּדוֹן אֲשֶׁר הָפְקַד אִתּוֹ אוֹ אֶת הָאֲבֵדָה אֲשֶׁר מָצָא:

ויקרא ה כג

רבינו חננאל

הם ולא ולדותיהן. ואקשינן ולבית הילל הא כתיב גם לרבות, ועלתה בקושיא. **גורין**, שם חכם. **דמאיסטרין**, מקום פלוני. **הא מתניתא** דמותיב ר׳ חנינה מינה דקתאני משלם תשלומי כפל ותשלומי ארבע׳ וחמש׳ כעין שגנב טלה ועגל, לימא תיהוי תיובתא לרב דאמ׳ קרן כעין שגנב תשלומי ארבע׳ וחמש׳ כשעת העמדה בדין. ופריק רבה טלאים כשל מיעיקרא דמים כשל מעכשיו. פיר׳ אמ׳ רב׳ אפילו רב מודה בגונב טלה ונעשה איל דכי משלם כשל מעיקרא משלם, כי קאמ׳ רב בשור או איל ונשתנה בדמים כגון שהוסיף ופחת בדמים. ועלה אמ׳ רב קרן כעין שגנב דקימא לן (לקמן צג, ב) כל הגזלנין משלמין כשעת הגזלה אבל תשלומי כפל ותשלומי ד׳ וה׳ כשעת העמדה בדין, דההיא שעתא קא מיתחייב בהו. **כתב רבנו האיי** גאון זצ״ל פריק רבה טלאים כדמעיקרא דמים כשל עכשיו, כיון דבעי לשלומי קרן וכפל כד משלם קרן כדהוה שויא ד׳ והשתא שויא זוזא. והוה איכא ברבנן בי רב אישי דגרסי הכי אמ׳ רבה טלאים כשנגנבו, בדמים כשל עכשיו. אמ׳ **רבה שינוי קונה, כתיבה ותנינה. כתיבה, והשיב את הגזלה אשר גזל** (ויקרא ה, כג) **אם היא כעין שגזל חזרת בעיניה ואם לאו דמים בעי לשלומי. תנינה, הגזול** (לקמן צג, ב) **עצים ועשאן כלים, משלם כשעת הגזילה. אלמנא שינוי קונה. יאוש, אמרי רבנן דניקני מיהו] לא ידענא אי מדאורייתא מידי דהוה אמוצא אבידה אחר ...** (ו) הנגזל אם נתיאש ממנה קנאה הגזלן, או דילמא לא דמי גזלה לאבידה דאבידה בהתירא אתאי לידיה] אבל גזילה דבאיסורא אתאי לידיה רבנן אקילו עליה משום תקנת השבים או מפני הטב[אה]. ורב יוסף אמ׳ יאוש כדי לא קאני כגון גזילה וכיוצא בה ואפילו מדרבנן. **וקימא לן** בהא כרב יוסף. **ואותיב רב יוסף לרבה.**

(ו) תוס׳ ד״ה סס כו׳ ודשא הוא כו׳ כל״ל: (ב) **בא״ד** דנרבעת כו׳ דאתנן כו׳ כל״ל: (ג) שם ודשא בעלמא הוא לתמיהה כל״ל: (ד) ד״ה לא כו׳. לקמן ראשון וכבנו כל״ל: (ה) ד״ה מולא כו׳ לתמר בגלו מציאות כו׳. וע״ש דבירושלמי נפקא לן יאוש מתמר מאבד ממנו: (ו) ד״ה כיון כו׳ אינו כהפקר גמור כל״ל:

גליון הש״ס

רש״י ד״ה עד שצבעו וכו׳ מי שחטפו וכה בו. עיין תוס׳ ב״מ דף ו ע״א ד״ה והא הכא:

הגהות מהר״ב רנשבורג

א) גמ׳ וב״ה הכמיה גם גם לב״ה קשיא. הא דלא קאמר דתמיה לאתנן אסרה תורה ופפ׳ בא על אמו כדלקמן דף ע ע״ב מתרץ בש״ס מהכ״ה בר כרוך הקנים ס״ם מ׳ דף ו ע״א דלהא לא מיצטריך דנפקא לן מנ״ש תועבה תועבה מערית ע״ל ועיין לקמן דף ע ע״ב תוס׳ ד״ה אתנן וכו׳ וגם בב״מ דף לח ע״א תוס׳ ד״ה אתנן:

מוסף רש״י

הגזול עצים כו׳ משלם כשעת הגזילה. דמי עצים ומה ואין מייב לאחזיר לו כלים, דקני בשיעוי (לקמן צג: וכעי״ז תמורה ו.). **לא הספיק ליתנו לו עד שצבעו.** ישראל זה, **פטור.** דקנייה בשיעוי, דהוה ליה כמזיק ממנות כסוהה לו שלבלן (חולין קלה.) ודמים נמי לא משלם דלאו גזל גמור הוא, דלא מטא לידיה (לקמן צג:).

מוסף תוס׳

א. דבית שמאי מוקמי גם לרבות שינוייהם ומתירין ולדותיהם. תוס׳ ע״ז דף מז ע״ב ד״ה הכא. **ב.** אלמא שרינן טפי בשינוי מבגולד. תוס׳ תמורה ל ע״ב ד״ה דיומא. **ג.** גבי עבודת כוכבים. תוס׳ תמורה שם. **ד.** [ו]כדמפרש (הכא) [בתמורה שם] דניחא ליה בנפחיה ודעתו להשתחות לכל הנפח, אבל משתחוה לקמה אין דעתו להשתחוות אלא למה שהוא רואה דהיינו את החיטין. תוס׳ תמורה שם. **ה.** דזונה כשמקבלת חיטין. ר״פ. **ו.** דלכך הן עומדין. רציו יפעיה בשיעמ״ק. **ז.** פתוס׳ ע״ז שם: [ד]וגבי אתנן טעמא דבית שמאי משום דלא ניחא ליה בנפחיה ולא עשה הולד אתנן אבל עבודת כוכבים ניחא ליה בנפחיה. **ח.** בין ישלם דמים ובין ישלם טלאים. ר״פ. **ט.** שאין כאן שינוי הגוף אלא שהוקיר בדמים כו׳, [ו]אין לו שום טענה לומר מה שגנבתי ממך אשלם לך, שהרי איל גנב ואם הוקיר ברשות הבעלים הוקיר. תוס׳ ר״ש. **י.** פירוש שוין לגופו של שור שגנב שנזכר בפסוק. ר״פ. **יא.** חיוב. ר״פ. **יב.** דאידי ואידי אזלינן בתר מעיקרא אי בתר השתא לחקל עליו בתשלומי דר״ח. תלמידי הר״פ דהתם לאו משום יאוש, דאפילו עומד וצווח שלא נתייאש אפ״ה גזה״כ היא דשל מוצא היא. ר״פ. דנעשה כצווח על ביתו שנפל, אלא. הרא״ש בשטמ״ק. **טו.** לאפוקי דבר שאין בו סימן דמייאש מאריה מיניה ולא יתבענו, דלא מיחייב להחזיר, אלמא קני [יאוש]. ר״פ. **טז.** וגם המוצא לא יוציא השמלה להראותה לכל אדם אלא לבכך מ״מ דומה שהיא שלו ומראה אותה לעדים. תוס׳ ב״מ כז ע״ב ד״ה מה. **יז.** בחיוהו הר״ן ב״מ כז ע״ב: דנהי דכשאין בה סימן אין הבעלים סומכין שימצאו עדים עליה ומייאשי, התם היינו טעמא לפי שאין הבעלים יכולין לחזור אחר עדים לומר כזה ראיתם בתוך שלי בואו והעידו עליה, אבל כל שיש בה סימן בעלים לא מייאשי מימר אמרי אחזור אחר עדים ואצייר להם כלי שאבדתי בסימנין ויעידו עליו בטביעות עינן. **יח.** גם. ר״פ. **יט.** לענין שלא ישלם רק דמים. ר״פ. **כ.** בתר דאתא לידיה, כי מייאש. ר״פ.

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

אילימא לפני יאוש ל"ל קרא פשיטא. דאפילו קדשיהו אינו קדוש הגזל ולא נתייאשו הבעלים שניהן אין יכולין להקדיש א: **שמע** מינה דיאוש לא קני. ב דלא קני מ"כ תשיב שפיר קרבנו ולא מיפסיל משום מלוה הבאה בעבירה הוא ל קרוי קדוש שהקדישו ג כמו שאפרש לקמן (דף סו. ד"ה אמר עולא) בע"ה אבל אי לא קני ביאוש מיפסיל ד ומ"מ קדוש הוא ה) אע"ג דאכתי לא ידע טעמא דשיעור הסם דקאמר לקמן מעיקרא חוזין ושאתא הקדש (ו) מ"מ יש כאן יאוש ושיעור רשות ז) נאותן קרבנות אין [הגזלן] חייב באחריותן: **מי איבא** למ"ד שינוי **מעשה לא** קני. ולא בעי לאוקמיה כב"ש דאמר שינוי במקומו עומד אף על גב דאיכא נמי תנאי דסברי הכי בהגוזל קמא (לקמן דף לג.): מ"מ הלכה כב"ה דשיעור קונה ואתם נמי דמי רבא דכולהו תנאי מנו סברי כב"ה ובכל הגמרא סובר כן ולא בעי לאוקמי בשינוי המחזיר לברייתו דאיכא למ"ד דלא קני ח דרב יוסף לא פליג עליה דרבה אלא ביאוש לחודיה אבל שינוי מעשה אפי' בחוזר לברייתו דאיירי ביה רבה כדפרישית נעיל לא פליג עליה: **דגזל משכב דחבריה.** מתמע מתוך פ"ה שר"ל ט משכב גמור של חבירו י אם גזלו אין מטמא משכב דגזלת הכתוב הוא וחזו תימה יא ועוד קשה לרש"ש דבתרומות (פ"ז מ"ו) גבי גנבים שנכנסו לבית תנן המשכבות ומושבות טהורים ואם יש עמהם כנעני או שאם הכל טמא כי שמא נדה היא וכנעני חזב לכל דבריו משמע שמטמא משכב ומושב שאין שלו ומיהו יש לחמוה דהתם מדרבנן ועוד קשה דהתם (בתוספות בהנים פרשת מצורע) מייתי עלה פלוגתא דר"ש ורבנן דגנב וגזלן דבסמוך והכי איתא התם משכבו ולא הגזול יכול שאני מוליא אף הגנוב מ"ל טמא [ר' שמעון אומר משכבו ולא הגנוב יכול שאני מוליא את הגזול מ"ל טמא] אמרו לו ומה ראית לרבות את זה ולהוליא את זה אחר שריבה הכתוב ומיעט מרבה אני את אלו שנתייאשו הבעלים ממנו כו' ומדמייתי עלה פלוגתא דר"ש ורבנן משמע דהוי טעם משום דאין מחשבה מטמאתו כי ההיא דבסמוך דאין יאוש של גזלן יאוד ומפרש ר"י דגזל משכב דחבריה יב שגזל עורות של בעל הבית שאינן מחוסרין אלא יאוד ואין צריך שום תיקון ואין חסר רק מחשבה ד והוי שפיר דומיא דגזל קרבן דחבריה יא שאם היה גוזל בהמה של חולין שמחוסרת קדושה זה היה כמו מחוסר מעשה גמור כעין עמרא ועבדיה משכב אבל גזל או גנב משכב גמור דחבריה מטמא משכב לב"ע ואע"ג דהך משכבו ולא הגזול אייני קודש יאוש יב והך דקרבנו ולא הגזול אייני אף בתר יאוש אין להקפיד אע"ג דאין דומה זה לזה יג: **דגזל קרבן דחבריה.** תימה ל"ל קרא דאי בחטאת הא אפי' הוא עצמו לא אכל אלא אתמול וכבר באותו קרבן על אכל שאכל היום ואי בעולה ושלמים יד הא אמרי' בפסחים (דף פט:) המוכר עולתו ושלמיו לא עשה ולא כלום והיה נראה לאוקמי בפסח איכול לאמות אחרים עמו על פסחו ולמוכרו כדמוכר התם אבל קשה דהאי קרא בעולה כתיב אם לא שיעמיד בפסח באם אינו עניין טו ואין לומר שבא הכתוב לפסול הקרבן טז דהא אמרינן לקמן (דף עו.) גבי גנב שאם שחט תמימים לפנים לשם בעלים י יחזרו קרן לבעליה יז: **בגון שקיצעו.** ומועיל עם היאוש אבל לחודיה לא קני דלאו שינוי מעשה הוא יח: **ועיצבא** אינה צריכה קיצוע. ומיהו היכא דחשיב עליה לקולעה אמרינן בפ' דם חטאת (זבחים דף לד.) דטחורה עד שיקליענה מ"מ דייק הכא שפיר דכיון דלאוויה להשתמש בלא קיצוע אין קיצוע שלה חשוב שינוי מעשה כלל: **כל** שאין בו חסרון מלאכה מחשבה מטמאתה. ול"ת בלאו הכאו דעיצבא אמאי לא פריך ליה מהכא דמחשבה מועלת אלמא יאוש קני וי"ל אלמא הך דהכא אייני בבעל הבית יט: **שינוי יאוש בשינוי מעשה דמי.** לאו כשינוי מעשה ממש דשינוי מעשה לחודיה קני כדמוכח לעיל ולקמן (דף פח.) גבי גנב וטבח ומא אחר וגנבו דפריך ושינוי מעשה מי איכא למ"ד דלא קני אבל קני בלא יאוש אי שינוי מעשה כ:

אומר לו הרי שלך לפניך והאי כיון דמטא עידן איסורא ודאי מייאש ואי ס"ד יאוש קנה אמאי אומר לו הרי שלך לפניך דמי מעליא בעי שלומי ליה א"ל כי קאמינא אנא זה מתייאש וזה רוצה לקנות האי זה מתייאש וזה אינו רוצה לקנות איתיבי' אביי לרבה 1 קרבנו 2 ולא הגזול היכי דמי אילימא לפני יאוש למה לי קרא פשיטא אלא לאו לאחר יאוש ש"מ יאוש לא קני אמר ליה רבא ולא הגזול ה"ד אילימא דגזל עמרא ועבדיה משכב מי איכא למ"ד שינוי מעשה לא קני אלא מאי אית לך למימר דגזל משכב דחבריה ה"נ דגזל קרבן דחבריה: איתיביה אביי לרב יוסף עורות של בעל הבית מחשבה מטמאתן ושל עבדן אין מחשבה מטמאתן ושל גנב מטמאתן לעביד דממליך ומזכין והלוקח יעשה מהם מנעלים ועדיין לא נגמרה מלאכתן לכך: **של גנב מחשבתו מטמאתם. דקנינהו ביאוש דקסבר סתם גניבה יאוש בעלים היא דלא ידע למאן לתבעו: **ושל גזלן אין מחשבה מטמאתן.** ואע"פ שחשב עליהן לדבר שאין בו חסרון מלאכה כגון לכיסוי חבילות קוסים ופרדים כמו שעושין מעורות דובין מ"מ דאסתם גזלות ליכא יאוש דכיון דידע מאן שקליה חזיל ותבע ליה לדינא: **חילוף הדברים.** סתם גזילה איכא יאוש דכיון דלעייניה גזלה מייניה אינים אלמא הוא אבל סתם גניבה ליכא יאוש דסבר משכחנא ליה לגנב: **שקלנן.** דרומי"ר בלע"ז. דאיכא תרתי שינוי מעשה ויאוש ואינולה יאוש גרידא לא קני: **והא עיילבא שנו לאן.** שחשב עליהן לעיצבא דולבקי שאולכלין עליו וכעין שולמן הוא: **ועיצבא אינה צריכה קיצוע.** דבלאו קיצוע נמי מטמאה דהא חזיא למילתיה שהקיצוע אינו עשוי אלא לייפות ומנא תימרא דבעיצבא קעסיק דתנן גבי דהסיא במס' כלים כל מקום שאין חסרון מלאכה כו': **חוץ מן העיצבא.** שאע"פ שמחסר קיצוע מחשבה מטמאתה: **אבזרין.** הוא עיצבא בלשון ארמי. אבל יאוש גרידא לא קני: **דמעיקרא כשורה.** קודם שנתנו בבירה ונותן עליו תקרת נסרים ועלייה: **על המריש.** קורה. ותקנות קחשיב וחזיל במס' גיטין: נלעות

אומר לו. לגנזל: **הרי שלך לפניך.** בעין כמות שהוא דהיינו שאינו מיכר הוא: **קרבנו.** אם עולה קרבנו (ויקרא א): **ולא הגזול.** דגזל נלאו לרלון אתי. קס"ל דגזל בהמת חולין ואייתי. ה"ד לי נימא כו': **וליטעמיך.** דס"ד דגזל חולין ולקדשיהו: **הא דאיכא.** גבי זב: **משכבו.** אים אשר יגע במשכבו (שם טו) גזירת הכתוב להוליא את המשכב הגזול שאינו נעשה אב הטומאה לטמא אדם: **מי איכא למ"ד.** חד מהני אמוראי שינוי לא קני הא ביאוש דאין הוא דפליגי: **דגזל קרבן דחבריה.** שהקדים חבירו ולעולם לפני יאוש ואינטריך לאשמועינן דאינו עולה לרצון כלל ואפי' לבעלים הראשונים ואע"ג דלא הוה יאוש. ל"א דגזל קרבן דחבריה הלכך אפי' לאחר יאוש לא קנייה דקרבן אינו נגזל דכל איכא דאיתיה בי גזא דרחמנא איתיה: **מחשבה מטמאתן.** בעל הבית אינו עשוי למוכרן ועושה מהן מטות ודולבקאות וקטבלאות ומשחשב עליהן לדבר שראוי לו בלא חסרון מלאכה מקבלין טומאה מיד: **ושל עבדן.** העשוי למכור אין מחשבתו מטמאתו דעביד דממליך ומזכין והלוקח יעשה מהם מנעלים ועדיין לא נגמרה מלאכתן לכך: **של גנב מחשבתו מטמאתם.** דקנינהו ביאוש דקסבר סתם גניבה יאוש בעלים היא דלא ידע למאן לתבעו: **ושל גזלן אין מחשבה מטמאתן.** ואע"פ שחשב עליהן לדבר שאין בו חסרון מלאכה כגון יומרכנו לחם ומנעלא שקופון לנמנעלין ועדיין לא נגמרה מלאכתן לכך (שם). **של גנב מחשבה מטמאתן.** דאיתיה מריה לא ידעי למאן לתבעו (שם). **של גזלן אין מחשבה מטמאתן.** דגלאו דידיה הוא, דכיון דידע מאן שקליה מייני לא מייאש (שם). **חילוף הדברים.** גזלן יין דשקליה מייני בהדיא ולא מני קאי בתפיה מייאש, גנב סבר בתחנא ליה ומשחמתא ליה (שם). **עשרין ותרתין שנין.** הן היו ימי שרכתו של רבה ומת ויבא רב יוסף בראש ומיעטו מן הסמים לפרקה לחיות לו לנפש, לפי שהיה רבה חריף ולכך קראוהו עוקר הרים. ורב יוסף היה בעל שמועות ומשנה וכריתת, לכך קראוהו סיני (בתובות מב:). **על המריש.** קורה, **שבנאו בבירה.** בית גזול, **שנוטל דמיו מפני תקנת השבים.** שאם תתה מלריכו לקנקנע בתיכו ולהחזיר מרים עלמו ומנע מלעשות תשובה (גיטין נה.).

מוסר הש"ס

לא א מיי' פ"ה מהל' לוקוחי מזכה הלכה ז סמג לאוין שיח שיט ועי' בכ"מ:

לב ב ג מיי' פכ"ד מהל' כלים הלכה ז:

לג ד ה מיי' שם הל' ו:

לד ו ז מיי' שם הלכה ז:

לה ח מיי' שם הלכה ו:

לו ט מיי' פ"ל מהל' גניבה הלכה יג וסי"ב מהל' גזילה ואבידה הל' יד סמג עשין עג טוש"ע מ"מ סי' שנג סעיף ח וסי' שם סעיף י בהג"ה:

לז י מיי' פ"ל מהל' גזילה ואבידה הלכה ה סמג עשין עג טוש"ע מ"מ סי' שם סעיף ח:

תורה אור השלם

1. אם עֹלָה קָרְבָּנוֹ מִן הַבָּקָר זָכָר תָּמִים יַקְרִיבֶנּוּ אֶל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד יַקְרִיב אֹתוֹ לִרְצֹנוֹ לִפְנֵי יְיָ.
ויקרא א ג
2. וְאִישׁ אֲשֶׁר יִגַּע בַּמִּשְׁכָּבוֹ יְכַבֵּס בְּגָדָיו וְרָחַץ בַּמַּיִם וְטָמֵא עַד הָעָרֶב:
ויקרא טו ה

הגהות הב"ח

(א) תוד"ה אין מ"מ כו' מ"מ יש כאן יאוש כו'. עי' תוס' לקמן עו ע"א ד"ה ואשמעה:

גליון הש"ם

גמ' דמעיקרא כשורה. תרגום של קורתי (בראשית יט ח) שרמי: **שם** והשתא טללא. על סם שעושה לל תרגום של בגלל (שם) בטללוי:

רבינו חננאל

ופריק ליה רבה כי קא אמינא יאוש קונה בזמן שזה מתיאש וזה רוצה לקנות, אבל זה מתיאש וזה אינו רוצה לקנות, כגון חמץ ועבר עליו הפסח לא קא אמינא. אותיביה אביי לרבה ואם מן הצאן קרבנו (ויקרא א, י) ולא מן הגזול, פיר' מאי לאו דגזל צאן דחולין ואקדישיה, אפילו בתר יאוש, דלא קדיש ואינו מתכפר בו, ושמע מינה דיאוש לא קני. ופריק רבה ואוקמוה להא דתניא דבי ר' ישמע' בגזול קרבן שכבר הקדישו חבירו והוא קדוש מקודם לכן. זה כגון הגזול עור מחבירו וכיוצא בו, וחישב עליו לעשותו משכב. אין אומ' מחשבת הגזלן טימאתו, לפי שאינה שלו ואינה יורדת הטומאה אלא במחשבת בעליה. ובוזלתי בעליה, צריך אחר יאוש ומעשה וכן תרד לה טומאה. והדר אביי להקשות על רב יוסף מיהא דתנן בכלים פרק (כ"ד) [כ"ו] (מ"ח) סנדל עמקי וכולל. כי הגזלת עורות וחשב לעשותן כלי אף על פי שלא עשה בהן מעשה מחשבתו הורידה הטמאה בהן, שמע מינה יאוש קונה. ופריק, כגון שקצצן כלומ' קצצן, עשה בהן מלאכה ועשאן כלי ומפני המעשה ירדה הטומאה בהן. ואקשינן והלא עצבה שנו כאן, דתנן (כלים פכ"ו מ"ו) כל מקום שיש חסרון מלאכה, פיר' שעדיין אחסרה מעשה ואחרי כן תתקיים המלאכה, אין המחשבה מטמאתן. אלא העצבה, שאף על פי שחסרה מלאכה המעשה מטמאתה. ועצבה היא מכסה המרכב שהוא בלשון ארמי שקורין לו רב חויה. ואינה צריכה קיצוע, כלומר כיון שהוא עשוי למכסה אינו חוושש לקיצוע, ואחריה שנינו זו המשנה שהקשה ממנה אביי על רב יוסף. ועמדה זו הקושיא על רב יוסף כ"ב שנין, כמו שעמדה עליו דין חמשים שלא זכתה תורה לאב אלא משעת נתינה והיא מפורשת בתחלת נערה (כתובות מב. ב). ופרישה בבאן אף על פי שלא עשה בה מעשה קנאה זה העצבה בשינוי השם כי בעת הגזלה היתה נקראת משכא, עשאה עצבה נקראת אבזרין, והוא מכסה טפיטן, ובלשון פרסי נקראת אבזרין. וזה ששנינו במשנה זו ר' שמע' אומ' חילוף הדברים של גזלן מחשבה מטמאתן, של גנב אין מחשבה מטמאתן, לפי שלא נתיאשו הבעלים מהן. **אין הלכה כר' שמע'** דסבר סתם גזילה ייאוש הבעלין הוא, דגרסינן בהאיש מקדש (קידושין נב. ב) ההיא איתתא דהוה משיא כרעה במישכלא אתא ההוא גברא חטף זוזא מחבריה ויהבית לה ואמ' לה התקדשי לי בו, ואמ' רבא ליית דחש לר' שמע' דאמ' סתם גזילה יאוש בעלים הוא. וגם רב אשי, דהוא בתרא, אמ' בפרק לולב הגזול (סוכה ד, א) אמ' רב אשי לא מיבעיא קאמ' לא מיבעיא שאול דודאי לאו דדידיה הוא, אלא אפילו גזול אימא סתם גזילה [... דחזן] להא דר'. שמע מינה ליית הילכתא כותיה. והא דר'... ד) דאקשינן לרב יוסף, והרי מריש דמעיקרא כשורה, פיר' קורה ... [לבנין]נא ה) דמעיקרא כשורה והשתא טללא הנה נשתנה שמו, ותנן בפרק הניזקין (גיטין נה, א) [שמ]ין להן על המריש (ועל) הגזול כול'.

מסורת הש"ס

ו) ל"ל לרבה. רש"ל, ז) [לקמן סז:], ג) [נ"ר תוס' לקמן סז: ד"ה רבא], ד) [לקמן קיד. כלים פכ"ו מ"מ, ה) כלים פכ"ו מ"ז, ו) [כתובות מב:], ז) [לקמן לה. גיטין נה. [עדויות פרק ז מ"ט], ח) מש"ה אלעזר קרא לחודיה שאינו עולה משום מלוה הבאה בעבירה. הועתק מחילופי גרסאות, ט) דלקי אם יאוש כדי לא קני הועיל למכרה או להקדישה וע' לקמן סז: בתו' ד"ה רבא ולקמן קיא: הועתק מחילופי גרסאות, י) ל"ל חזרה רש"ש,

לעזי רש"י

דרומי"ר [נדרוניי"ר]. לחתוך.

מוסף רש"י

אומר לו הרי שלך לפניך. ובלבד שיאמר לו אותו עצמו וקניינא בה והסיר את הגזילה אשר גזל, שהרי לא נשתנה (גיטין נג:). **עורות של בעל הבית מחשבה מטמאתן.** מיסב עליהם בדבר שאין בו חסרון מלאכה כגון לעולבא ולמטה, ידלו לעומתה מיד (לקמן קיד.). **ושל עבדן.** שאומנתו כך מתמיד למכירה הלכך אין מחשבתו מחשבה, אשר יפלו בני אדם לקנותו ימכרנו להם ומנעלא שקופון למנעלין ועדיין לא נגמרה מלאכתן לכך (שם). **של גנב מחשבה מטמאתן.** דאיאוש בעלים מריחו הלא ידעי למאן לתבעו (שם). **של גזלן אין מחשבה מטמאתן.** דגלאו דידיה הוא, דכיון דידע מאן שקליה מייני לא מייאש (שם). **חילוף הדברים.** גזלן יין דשקליה מייני בהדיא ולא מני קאי בתפיה מייאש, גנב סבר בתחנא ליה ומשחמתא ליה (שם). **עשרין ותרתין שנין.** כן היו ימי שרכתו של רבה ומת ויבא רב יוסף בראש ומיעטו מן הסמים שהיה רבה חריף ולכך קראוהו עוקר הרים. ורב יוסף היה בעל שמועות ומשנה וכריתת, לכך קראוהו סיני (כתובות מב:). **על המריש.** קורה, **שבנאו בבירה.** בית גזול, **שנוטל דמיו מפני תקנת השבים.** שאם תתה מלריכו לקנקנע בתיכו ולהחזיר מרים עלמו ומנע מלעשות תשובה (גיטין נה.).

מוסף תוס'

א. וודאי דלא קרבה וחולין בעזרה היא. תוס' רי"ד, ועי' מהרש"א. ב. ואיכא למידק מאי קא מייתי ליה מקרבנו ולא הגזול דילמא יאוש קני ושאני קרבן משום מצוה הבאה בעבירה, ור"ל. רשב"ם. ג. [ו]נמצא שהקדיש חל בהיתר. רי"פ. ד. דיאוש גרידא לא קני אלא מחמת שהקדישה דהו"ל יאוש ושינוי רשות או יאוש ושינוי השם כדמסיק לבסוף, ולכך מפסל משום דהו"ל מצוה הבאה בעבירה. תוס' לקמן סז ע"א ד"ה אמר עולא. שהקדיש

ה) ל"ל ראיה דר' בפרק הגזול בתרא. ו) ל"ל שגזל ובנאו לבנינא.

חל באיסור שעדיין לא הייתה שלו קודם הקדש. רי"פ. ה. כרב חסדא דלקמן (סז ע"א). רי"פ. ו. שהיה כבר. רי"פ. ז. מיוחד למשכב, רמ"מ. רי"פ. ח. דהא כל המשכב אשר ישכב עליו כתיב. רשב"ש. וג"ל שטעם גדול יש בדבר דכי היכי דאם כפה סאה וישב עליו לא הוי מושב דבענין המיוחד לישיבה (שבת נט ע"א), הכי נמי משכב דחבריה לא הוי אב הטומאה דבענין המיוחד לו, שלא יוכל חבירו לומר לו קום ואעשה בו צרכי. תוס' רי"ש. ט. [ב]שהיה ראוי למשכב, כגון. רי"פ. י. [ו]קמ"ל דאם יחזרו הגזלן למשכב דלא מטמא דאין יחזר שלו יחזר. רי"פ. יא. שאינו מחוסר אלא הבאה למקדש. תפ"י. יב. דאי לאחר יאוש שפיר יחזרו הגזלן, דקניה ביאוש. רי"פ. יג. דמ"מ דומות זו לזו בדבר זה, שכמו שאין משכבו חתניא [בהב] מחוסר מעשה אלא מחשבה לבד, הכי נמי קרבנו דתניא בקרבן שאין מחוסר מעשה, והיכי דמי, שכבר הקדישו הבעלים. רשב"ש. יד. למה לי קרא פשיטא דאפילו מכרו לו לא נפיק [ד]. רי"פ. טו. דאם אינו ענין לעולה דהא לא מצי למכור תנהו ענין [לפסח]. רי"פ. טז. [כד]פירש הקונטרס בלשון אחד דלעולם לפני יאוש דקמ"ל דאף לפני יאוש נגזל לא מצי פטר נפשיה אע"ג דלא אייאש, ולא נהירא. רי"פ. יז. לפי שפטירי הבעלים מקרבן, לכן נראה בלשון שני שבקונטרס דגזל קרבן מחבריה וקמ"ל דגזלן לא מצי נפיק ביה במקרבו בשביל עצמו, ואיירי גם בלאחר יאוש דקמ"ל דאע"ג דיאוש קני שאני קרבן דכל היכא דאיתיה ברשות רחמנא איתיה הלכך לא קני ליה ביאוש. רי"פ. יח. דתקצינו לא הוי שינוי מעשה גמור דמעשה זוטא הוא. רי"פ. יט. בר"ש: מתכא לא מצי למפרך דיאוש קני אי לאו דהויא דעורות, דהא איכא למימר דבבעל הבית מיירי ולא בגנב וגזלן. ועי' מהרש"ל שכן הוא כותת תוס', ועי' מהדו"ב. כ. מדקתני של גזלן אין מחשבה מטמאתן. רי"פ.

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

לגעות בהיא והעובים. קרא כתיב גבי בית עולמים: **המלטטים.** המלטני כדאמרינן בהשותפין (ב"מ דף ו.) שנותנים נסרים סביב פתחי חלונות ופתחין ובמקום חורי קיבוע הקורות: **אלו המרישות.** אלמא בתר הכי קרי להו נמי מרישות: **ר' זירא אמר.** מרים היינו טעמא דלא מקניא בשיורי הסם משום דחוזר לברייתו הוא אם יסתר הוי כשורא כדמעיקרא [6] אבל אבדרזין תו לא מקרי משכא: **דמעיקרא קיליפא.** שקודם שחקקו נקרא קליפת עץ בעלמא: **ולבסוף קבעו.** והמשיך בו מי גשמים או מי נהר למקוה פסלו משום מים שאובין: **קבעו ולבסוף חקקו.** לאו כלי הוא אלא ארעא ממיכתא היא: **שאובה.** מה שמקוה נפסל בג' לוגין מים שאובין מדרבנן הוא: **אגם.** חמסן דיביב דמי: **הקדישן הקדש.** ופסול ליהנות: **ומרומם.** אסור לזרוק. אלמא קני ליה לגזילה ביאוש: **על גזל אביו.** בהגזל (לקמן ד' קד:) מפרש לה אפילו נשבע אביו לשקר אבל אקרן מחייב ליה קרא כדאמרינן התם: **אם גזלו.** וממילא אימעוט גזל אביו: ה"ג

הא לאו הכי הדרא בעיניה. וסתם מרים כיון שבנאו בצירה מתייאשים הבעלים ממנו וא"ת דמשמע דלא מקשה אלא לרב יוסף אדרבה כ"ש דקשה לרבה טפי דלדידיה יאוש גרידא קני ולמאי דמשני דמרים שמו עליו אכתי תקשה לרבה דמהכא משמע דיאוש לא קנה ונראה לפרש דבלא יאוש אייר ולהכי פריך לרב יוסף א"ל בשלמא דשיורי הסם לא כלום הוא שפיר אלא מי אמרת דשיורי הסם קטן עם יאוש קני א"כ שיורי הסם גדול כי אתי דמרים יש לו לקנותו בפני עצמו וכן משמע לעיל דשיורי הסם חשוב גרידא קני דפריך גבי גגב טלה ונעשה אילו וקניה בשיורי הסם דהוי שיורי הסם חשוב ועוד יש לומר דבכל מקום הוי שיורי הסם גרידא קני לרב יוסף בלא יאוש ולכך יש להועיל לו במרים בלא יאוש דמה שלריך יאוש בעורות לאו משום קנין דקנין הוי משום שיורי הסם לחודיה והיאוש אין לריך אלא כדי שיועיל מחשבת יאודו לשוייה אבדרבן דאם לאו היאוש אין כאן שיורי הסם [a] וכן בהקדש בעי עמו יאוש אם אין יאוש אין אם הקדש חל עליו ואין כאן שיורי הסם וכן שיורי רשות אם אין יאוש אין שיורי רשות אבל מרים בלא יאוש נמי איכא שיורי הסם [b] ויש לו להועיל בפני עצמו וכן גבי טלה ועשה אילו דאמרי' לעיל ויקני בשיורי הסם [g]: **צנור** שחקקו **ולבסוף קבעו פוסל את המקוה.** כשיש לו לזזזו מד' רוחותיו אייני [1] אם הוא פרוץ אפי' מרוח אחד לא היה פוסל המקוה [h] כדמוכח במסכת מקואות (פ"ד מ"ב) דדוקא טבלא שיש לה לזזזו פוסל

א לאו הכי הדרא בעיניה. **ר' יונתן מניין לשנוי שהוא קונה שנאמר** [2]**והשיב את הגזלה** [c]**מה ת"ל אשר גזל אם כעין שגזל יחזיר ואם לאו דמים בעלמא בעי שלומי האי אשר גזל מיבעי** [d]**למעוטי גזל אביו שאינו מוסיף חומש על גזל אביו א"כ** [e]**ניכתוב רחמנא והשיב את גזילו אשר גזל למה לי למכתב ש"מ תרתי ואיכא דאמרי אמר רב חסדא א"ר יונתן מניין לשנוי** [f]**שאינו קונה שנאמר והשיב את הגזילה מ"מ והא כתיב אשר גזל ההוא מיבעי ליה** [g]**על גזילו שלו מוסיף חומש ואין מוסיף חומש על גזל אביו: אמר עולא מניין ליאוש שאינו קונה שנאמר** [3]**והבאתם גזול את הפסח ואת החולה** [i]**גזול דומיא דפסח מה פסח דלית ליה תקנתא כלל אף**

והשתא הקדש אמר רב חסדא [4]**והשיב את הגזלה** [c]**מה ת"ל אשר גזל אם כעין שגזל יחזיר ואם לאו דמים בעלמא בעי שלומי האי אשר גזל מיבעי** [d]**למעוטי גזל אביו שאינו מוסיף חומש על גזל אביו א"כ** [e]**ניכתוב רחמנא והשיב את גזילו אשר גזל למה לי למכתב ש"מ תרתי ואיכא דאמרי אמר רב חסדא א"ר יונתן מניין לשנוי** [f]**שאינו קונה שנאמר והשיב את הגזילה מ"מ והא כתיב אשר גזל ההוא מיבעי ליה** [g]**על גזילו שלו מוסיף חומש ואין מוסיף חומש על גזל אביו: אמר עולא מניין ליאוש שאינו קונה שנאמר** [3]**והבאתם גזול את הפסח ואת החולה** [i]**גזול דומיא דפסח מה פסח דלית ליה תקנתא כלל אף** [j]**הכי נמי דלית ליה תקנתא כלל אי הכי הדרא בעיניה אלא המלטטין והעובים אלו המרישות רבי זירא אמר** [k]**שינוי החוזר לברייתו בשינוי השם לא הוי שינוי ושינוי השם שאינו חוזר לברייתו מי הוי** [6]**שינוי והרי צינור דמעיקרא קצצתא והשתא צינורא ותניא** [5] **צינור שחקקו ולבסוף קבעו פוסל את המקוה קבעו ולבסוף חקקו אינו פוסל את המקוה ואי אמרת שינוי השם מילתא היא אפי' קבעו ולבסוף חקקו נמי ליפסל** [7]**שאני שאיבה** [8]**דמדרבנן היא אי הכי אפילו דרישא נמי התם איכא תורת כלי עליו בתלוש הכא אין תורת כלי עליו בתלוש מיתיבי** [7]**הגנב והגזלן והאנס הקדישן הקדש ותרומתן תרומה ומעשרותן מעשר אמרי התם איכא שינוי השם דמעיקרא טיבלא והשתא תרומה הקדש מעיקרא חולין**

לחם א מיי' פ"ח מהל' גניבה הלי"ח ור"ז אסר וכו' אבל אברהם. עי' סוכה דף ל ע"ב תוס' ד"ה ולקניומ:

מוסף רש"י

צינור. של עץ או של אבן עשוי כמין סילון ויורדין ממנו מים למקוה (רשב"ם ב"ב סח:). **שחקקו ולבסוף קבעו.** בנקרקע, **פוסל את המקוה.** דמים שאובין פוסלין מקוה, וכיון שהיה תורת כלי עליו קודם שקבעו לא מיבטל תו שם כלי מיניה ומשוי להו שאובין למים שבתוכו (שם). **ולבסוף חקקו.** הרי הוא כעומד מרין בקרקע (שם). **מה פסח דלית ליה תקנתא כלל.** לאחר זמן להקריבו, שהרי מוס קבוע עולמית הוא (סוכה ל.).

רבינו חננאל

ופריך רב יוסף שאני מריש ואף על גב שנבנה בבירה והוא בתוך הבניין, נקרא לא נשתנה שמו, דתניא צלעות הבית אלו המלטוסין, והעובין אלו המרישות, הנה בתוך הבניין עצמו נקראו מרישות. ר' זירא אמ' שינוי החוזר לברייתו בשינוי השם לאו שמיה שינוי. ואין הלכה כמותו, דבענן למימר (לקמן צג. ב) הגזול צמר וטוואו ואף על

עין משפט נר מצוה

לח א מיי' פ"ח מהל' גניבה הלי"ח ור"ז מהל' גזילה ואבידה הלי' י סמג עשין עח עג עד טוש"ע מ"מ סי' שנ"ג סעי' ו וסי' שם ס"ב:

לט ב מיי' פ"ו מהל' מקואות הלי' ו סמג עשין רמח טוש"ע י"ד סי' רז סעי' לד וסעי' לו: [כב אלפס ב"מ פ"ד דף ק"ל וכמבואות פ"ב ד' כל"ח]

מ ג מיי' שם פ"ד הלי' כ סמג שם:

מא ד מיי' פ"ד מהל' תרומות הלי' יח:

מב ה מיי' פ"ו מהל' גזלה הלי' ג סמג עשין עג:

תורה אור השלם

1. וְחִלּוּנִים אֲטֻמוֹת וְתִמֹּרִים מִפֹּו וּמִפֹּו אֶל בְּתִפּוֹת הָאוּלָם וְצַלְעוֹת הַבַּיִת וְהָעָבִים:
יחזקאל מא כו

2. וְהָיָה כִּי יֶחֱטָא וְאָשֵׁם וְהֵשִׁיב אֶת הַגְּזֵלָה אֲשֶׁר גָּזָל אוֹ אֶת הָעֹשֶׁק אֲשֶׁר עָשָׁק אוֹ אֶת הַפִּקָּדוֹן אֲשֶׁר הָפְקַד אִתּוֹ אוֹ אֶת הָאֲבֵדָה אֲשֶׁר מָצָא:
ויקרא ה כג

3. וַאֲמַרְתֶּם הִנֵּה מִתְּלָאָה וְהִפַּחְתֶּם אֹתוֹ אָמַר יְיָ צְבָאוֹת וְהֲבֵאתֶם גָּזוּל וְאֶת הַפִּסֵּחַ וְאֶת הַחוֹלָה וְהֲבֵאתֶם אֶת הַמִּנְחָה הַאֲרָצֶה אוֹתָהּ מִיָּדְכֶם אָמַר יְיָ:
מלאכי א יג

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה מעיקרא מולין וכו' תוכא דלחוקן. נ"ב לקמן דף עו ע"ב: (ב) ד"ה אמר וכו' ולא היה קנוי לו קודם פסליה:

גליון הש"ס

מוסף רש"י

מוסף תוס'

מסורת הש"ס

(א) ס"א ושיורי הסם מלתא היא וכו' מהרי"ם וכן הגיה הס"ג מוה' שמעון. (ב) ב"ב סה: [תוספתא מקואות פ"ד], (ג) [ב"ב סו:], (ד) לקמן קד. [תוספתא תרומות פ"א], (ה) לקמן קיב. [לעיל סו. וש"ן], (ו) לקמן קד:, (ז) גי' רש"ל כך נכתוב דאמרינן והשיב את גזלו והשיב את הגזילה אשר גזל ג"ל, (ח) [לקמן לד:], (ט) תמורה י., (י) סוכה ל. [ע' תוספות לקמן קיא: ד"ה גזלן], (כ) ל"ל חקיקה, (ל) ומיהו אם היה קניי לו קודם הסקדש לא הוי חשיב מלוה בכאה בעבירה כדמוכח כו' כן הגי' מהרי"ם וכן הוא בתוס' גיטין,